

Ksawery Jasiak

Represje komunistyczne wobec podziemia niepodległościowego w gminie Osjaków i okolicach w latach 1945-1949

Rocznik Wieluński 10, 171-183

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ksawery Jasiak

REPRESJE KOMUNISTYCZNE WOBEC PODZIEMIA NIEPODLEGŁOŚCIOWEGO W GMINIE OSJAKÓW I OKOLICACH W LATACH 1945–1949

Po 1945 r. po tzw. wyzwoleniu przez Armię Czerwoną i zawłaszczeniu Polski przez komunistów nastąpił w kraju czas terroru i bezprawia. Kraj był wówczas niesuwerenny, znajdował się pod ścisłą kontrolą Związku Sowieckiego. Wystarczy przypomnieć słowa Władysława Gomułki, wygłoszone na plenum KC PPR w maju 1945 r.: *Nie jesteśmy w stanie walki z reakcją przeprowadzać bez Armii Czerwonej. To coś mówi o bazie (...) Niesłusznym byłoby żądanie wycofania wojsk radzieckich. Nie mielibyśmy swoich sił, aby postawić na ich miejscu.* Potwierdził to Franciszek Józwiak, komunistyczny komendant główny MO: (...) *nie jesteśmy u siebie gospodarzami, pracują u nas bataliony sowieckie (...). Komuniści z AL i PPR nie byli w stanie zdobyć i utrzymać władzy w Polsce po 1944 r. bez wojsk radzieckich.*

Już od 19 stycznia 1945 r. obowiązywał w sowietyzowanym kraju ostatni rozkaz gen. Leopolda Okulickiego, w którym były rozporządzenia dla byłych żołnierzy AK: *Członkowie AK o tzw. „czystej przeszłości”, powinni podjąć pracę i wziąć udział w odbudowie kraju. Wszelkimi sposobami należy przeciwstawić się PPR-owi, jako agenturze Sowietów [sic!]. Jeśli zaistnieją lokalne możliwości, należy rozbudować wywiad w bezpieczeństwie, MO, wojsku i instancji PPR, (...) każdy z Was musi być dla siebie dowódcą¹.* Żołnierze AK mieli nadzieję na upadek systemu politycznego, który pod protektoratem radzieckim zapanował po II wojnie światowej. Oczekiwali na wybuch wojny aliantów ze Związkiem Sowieckim lub na zwycięstwo opozycji PSL w wyborach parlamentarnych. Żołnierze formacji niepodległościowej wywodzący się z powiatu wieluńskiego, nie zgadzając się na sowiecką niewolę, ponownie się zakonspirowali. Sprzeciwili się

¹ Cyt. W. Jaskulski, *O działalności niepodległościowej na Ziemi Wieluńskiej w latach 1939–1953*, Sieradz 1995, s. 142.

masowym aresztowaniom i wywózce na Sybir osób związanych z b. Armią Krajową. Nie chcieli również składać hołdu Sowietaom i ich kolaborantom z polskiej bezpieki. Za ten opór ścigani byli bezkompromisowo przez władzę komunistyczną, nazywani bandytami i reakcją, a oddziały partyzanckie uznano za bandy terrorystyczno-rabunkowe. Ze szczególną zaciekłością ścigano i represjonowano również członków ich rodzin. To z inspiracji i rozkazu Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego zastosowano w walce ze zbrojnym podziemiem metody wyjątkowo perfidne, łamiące wszelkie międzynarodowe prawa i konwencje.

Działalność Konspiracyjnego Wojska Polskiego największej poakowskiej organizacji w środkowej Polsce walczącej z bronią w rękę na śmierć i życie z komunistycznym zniewoleniem należy zaliczyć do zjawisk wyjątkowych. W skali lokalnej niewątpliwie była to organizacja największa i najsilniejsza. KWP powstała wiosną 1945 r. w Radomsku z inicjatywy kapitana Stanisława Sojczyńskiego „Warszyca” – byłego dowódcy I batalionu 27 pułku piechoty AK ziemi radomszczańskiej, szefa Kedywu w Obwodzie Radomsko, doświadczonego dywersanta. Latem 1945 r. swoim zasięgiem organizacyjnym objęła również rejony powiatu wieluńskiego². Komendantami Obwodu Wieluń krypt. „Turbina” byli: ppor. Czesław Kijak „Romaszewski”, od 31 III 1946 r. ppor. Antoni Pabianiak ps. „Błyskawica” – rodem z Bębnowa³. Na terenie obwodu Wieluń działalność antykomunistyczną prowadziły 4 oddziały dywersyjne. W strukturze obwodu funkcjonowały również pionki: wywiadu, kwatermistrzostwa i Kierownictwa Walki z Bezprawiem (KWzB). Przewodnie motto tej organizacji brzmiało: *Będziemy trwać na stanowiskach i walczyć tak długo, aż nie zniknie niewola i ucisk, aż nad Polską nie rozgorzeje słońce prawdziwej wolności i prawdziwej demokracji*⁴.

² Powiat wieluński jako Obwód „Turbina” należał do Okręgu Łódzkiego, krypt. „Lasy-Bory”. Organizacja KWP objęła swoim zasięgiem organizacyjnym głównie województwa: łódzkie, śląskie, poznańskie i kieleckie. A.W. Gała, *50 lat niepodległościowych działań zbrojnych na Ziemi Częstochowskiej 1906–1956*, Częstochowa 1999; tenże, *KWP krypt. „Lasy-Bory” 1945–1946. Dokumenty archiwalne S.O.S. „Babinicza”*, Wrocław 1999; tenże, *KWP 1945–54*, Częstochowa 1996; T. Toborek, *Stanisław Sojczyński i Konspiracyjne Wojsko Polskie*, Łódź 2007; K. Jasiak, *Działalność partyzancka Konspiracyjnego Wojska Polskiego. Z dziejów II Konspiracji w środkowej Polsce w latach 1945–1955*, Wieluń–Opole 2008; tenże, *Z dziejów Konspiracyjnego Wojska Polskiego*, Radomsko 2010.

³ K. Jasiak, Antoni Pabianiak, [w:] *Konspiracja i opór społeczny w Polsce 1944–1956. Słownik Biograficzny*, t. 2, Kraków–Warszawa–Wrocław 2006, s. 396–399; tenże, *Działalność partyzancka KWP. Z dziejów II Konspiracji w środkowej Polsce w latach 1945–1955*, Wieluń–Opole 2008, s. 222–224; J. Załęski, *Wydarzenia upamiętniające przeżycia i walkę o niepodległość Polski w latach 1939–1989*, Radomsko 1996, s. 242; relacja E. Marczaaka ps. „Stach” z 16 X 1999 r., (w zbiorach autora).

⁴ Organizatorem i pierwszym komendantem osjakowskiej struktury ZWZ-AK był pchor. rez. Antoni Pabianiak, ps. „Kosynier”. Od grudnia 1941 r. dowódca Rejonu AK Siemkowice obejmującej gminy: Osjaków, Siemkowice i Kiełczygłów. Od wiosny 1942 r. po zmianach personalnych, przejął dowodzenie w tym terenie kpr. Antoni Wojdyła, ps. „Ryś”. We wrześniu 1944 r. w Rejonie Osjaków Podobwodzie II Wschodnim krypt. „Warta” AK znajdowały się: 2 plutony

Działalność KWP obejmowała zwalczanie pospolitego bandytyzmu, ochronę społeczeństwa przed samowolą Armii Sowieckiej oraz tworzonych pod jej egidą władz komunistycznych, a także likwidowanie najbardziej gorliwych funkcjonariuszy aparatu represji (UB, KBW i MO). Do podstawowych zadań oddziałów partyzanckich Służby Ochrony Społeczeństwa (SOS) utworzonych w ramach Kierownictwa Walki z Bezprawiem (specjalnej struktury egzekucyjno-ostrzeżeniowej) należało m.in. odbijanie aresztowanych członków konspiracji niepodległościowej, bezpośrednie zwalczanie sił bezpieczeństwa, wymierzanie kar (najczęściej chłosty) aktywistom „władzy ludowej”, nakładanie kontrybucji oraz przeprowadzanie akcji zaopatrzeniowych, koniecznych do utrzymania oddziałów⁵.

Od marca 1946 r. dowódcą polowym zgrupowania był ppor. „Błyskawica”, adiutantem i zastępcą sierż. Tadeusz Szczęsny, ps. „Tygrys”, z Dylowa k. Pajęczna⁶, a kwatermistrem kpr. Józef Wcisło, ps. „Zawisza”, z Rudnik. W zasięgu operacyjnym KWP znalazł się również Rejon Osjakowa. Siatkę wywiadowczo-kwatermistrzowską nadzorował komendant Teodor Nowak, ps. „Jan”, z Siemkowic, jego zastępcą był Leon Jarzabek, ps. „Jeleń”, z Kolonii Siemkowie. Skrzynki wywiadu terenowego (II-L „Turbiny”) znajdowały się u Stefana Spychały, ps. „Jurek”, i Jana Gadowskiego w Kielczygłowie; szef sekcji KWzB w Kielczygłowie – kpr. Józef Wolnowski, ps. „Przybłęda”, łączniczka – Maria Przydacz – kontakt na Wieluń przez brata Kazimierza Grabarczyka; kwatera dla „Błyskawicy” i jego ochrony, m.in. u Heleny Miś, ps. „Jaśka”, w Kielczygłowie oraz we wsi Józefina; wywiad na Działoszyn – Edmund Witt; wywiad na Osjaków – Czesław Łuczak oraz lokalni milicjanci, m.in. Walenty Olejnik, ps. „Walek”, w Kielczygłowie – milicjant Józef Góra. Magazyn broni dla oddziału

pełne i 2 szkieletowe. Komendantem Rejonu był kpr. Józef Rostkowski, ps. „Bogdan” (żołnierz Narodowej Organizacji Wojskowej, którą scalono z AK we wrześniu 1943 r.), zastępcą i szefem dywersji był kpr. rez. Jakub Tokarek, ps. „Wyrwa”, z Czernic. W połowie lutego 1945 r. rozwiązano struktury konspiracyjne w Osjakowie. Po wprowadzeniu amnestii 22 VII 1945 r. większa część żołnierzy z b. AK, nie ufając władzy komunistycznej, zasilila stan organizacji KWP, zob. W. Jaskulski, *O działalności...*, s. 96–99; K. Jasiak, *Działalność...*, s. 222–224.

⁵ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi (dalej: AIPN Łd) 15/1, t. II, Rozkaz „Manewru” M.p. 01115 do Ob. „Błyskawicy” z 1 XI 1945 r. w sprawie głównych wytycznych organizacji KWP, k. 66.

⁶ Tomasz Szczęsny, ps. „Tygrys”, „Tadeusz”, s. Łukasza i Franciszki z d. Stejmasz, ur. 5 XII 1903 r. w Dylowie (pow. Pajęczno). Żołnierz 25 pp. w Piotrkowie Trybunalskim, kapral. Od 1926 r. do 1934 r. zastępca wójta UG w Pajęcznie. Od 1941 r. w AK, pełnił funkcję dowódcy placówki dywersyjnej w Pajęcznie. Od 1943 r. do stycznia 1945 r. był pracownikiem kancelarii w Obwodzie Radomsko. W listopadzie 1945 r. w KWP pełnił funkcję szefa kompanii pod dowództwem por. Eugeniusza Tomaszewskiego, ps. „Burty”. 30 III 1946 r. z rozkazu „Warszyca” przeniesiony do Obwodu „Turbina” Wieluń na adiutanta „Błyskawicy”. Uczestniczył w kilkunastu akcjach przeciwko siłom UB i MO, m.in. w rozbiciu posterunku MO w Pajęcznie. Ujawnił się w kwietniu 1947 r. podczas amnestii. Zob. W. Borzobohaty, „Jodla”, Warszawa 1988, s. 277; K. Jasiak, *Działalność...*, s. 230.

KWP znajdował się w Kielczygłowie u byłego akowca, Antoniego Siewiery. W jednostce dywersyjnej Służba Ochrony Społeczeństwa (SOS) służyli: sierż. Adam Skoczylas, ps. „Grom” – dowódca SOS z Raduczyc, plut. Edward Marczak, ps. „Stach”, z Dębiny – kwatermistrz oddziału⁷, strz. Józef Skoczylas, ps. „Michał”, z Raduczyc; z Drobnic: kpr. Wojciech Augustyniak, ps. „Olsza”, strz. Józef Walczak, strz. Bolesław Kurowski, ps. „Baran”, kpr. Stefan Kinas, ps. „Stare Kowadło”, z Radoszewic; z Kraszkowic: Józef Dądzia, ps. „Jakub”, Stanisław Dądzia, ps. „Szyszka”, Bronisław Garncarek, ps. „Słup”, Władysław Wicha, Antoni Kościarz, ps. „Bór”, Wojciech Grajoszek, ps. „Morus”, Zygmunt Małolepszy, strz. Władysław Kruk, ps. „Czarny”, „Lipa”, Kazimierz Kruk, ps. „Zbigniew”, Jan Fajfrowski, ps. „Litwin”, Bolesław Urbaniak, ps. „Dąb”, Bronisław Borgul, Marian Kolbert, Józef Betka, ps. „Michał”, Stanisław Frysiak, ps. „Halina”, z Rudlic, Władysław Ryś, ps. „Iskra”, z Siemkowic, strz. Tadeusz Kuzia, ps. „Jakub”, „Viner”, strz. Kazimierz Półbrat, ps. „Smok” z Sulmierzyc, Józef Klimczak, ps. „Turman” z Anielina, Jan Krzywański, ps. „Sęk” z Dobrosławia, Edward Marczak, ps. „Tomek”, „Szlama” z Broniowa k. Krzeczowa, Leon Lech, ps. „Mucha”, Stefan Spychała, ps. „Jurek”, Stanisław Graczyk, ps. „Gaj”, Mieczysław Graczyk, ps. „Poniatowski”, zam. Dęby Wolskie, gm. Rusiec, Stanisław Krysiak, ps. „Kalina”, z Rudlic, Stefan Łuszczak, ps. „Karp”, z Konopnicy. Stan zgrupowania „Błyskawicy” wynosił w kwietniu 1946 r. 44 żołnierzy, podzielony na 2 plutony SOS: „Groma” (20 żołnierzy) oraz Jana Małolepszego „Murata”⁸ (15 żołnierzy). Pierwszy z nich operował w terenie

⁷ Edward Marczak, ps. „Stach”, s. Andrzeja i Pelagii z d. Marcinkowskiej, ur. 22 X 1924 r. w Dębnie. W 1938 r. ukończył SP w Osjakowie. W czasie okupacji pracował u rodziców, a przez rok u Niemców w Rychłolicach. 3 V 1944 r. wstąpił do A. Przysięgę złożył przed A. Pabianiakiem, ps. „Kosynier”. Wcielony do oddziału liniowego operującego na terenie Osjakowa i Siemkowic. Po 1945 r. nie ujawnił się. W marcu rozpoczął naukę w gimnazjum w Wieluniu, przerwaną 30 VI 1945 r. przez pobór do wojska. Po 3 miesiącach służby zdezerterował z jednostki. 15 X 1945 r. wstąpił do oddziału KWP dowodzonego przez ppor. Pabianiaka, „Błyskawicę”, mianowany kwatermistrzem jednostki. 31 III 1947 r. ujawnił się wraz z podkomendnymi w PUBP w Wieluniu. We wrześniu 1947 r., w wyniku ostrzeżenia przed bezpieczeństwem, wyjechał do Pabianic, zgłosił się na sześciomiesięczny kurs Uniwersytetu Ludowego w Hucie Dłutowskiej. W 1948 r. ożenił się i wyjechał do Namysłowa. Należał do ZSL. Pracował: w Urzędzie Gminy w Smardzewicach Wielkich, w Kole Samopomocy Chłopskiej w Iwanowicach, w lipcu 1950 r. w Państwowych Gospodarstwach Rolnych w Jugowicach (pow. Środa Śląska). W 1955 r. przeniósł się do Pisarzowic. Do 30 III 1961 r. pracował w PGR Siemianice (pow. Kępno), następnie został przeniesiony do Rybina i Hanulina. Od września 1964 pracował w PGR Mianowice jako księgowy. Był pod stałą obserwacją funkcjonariuszy UB. 30 VI 1984 r. przeszedł na emeryturę. Miał 5 dzieci. Zmarł 28 IV 2004 r. w Kępnie. Życiorys E. Marcza z 2 IX 1990 r. (w zbiorach autora). Zaświadczenie o ujawnieniu Edwarda Marcza z 31 III 1947 r. na mocy amnestii z 22 II 1947 r. (w zbiorach autora); K. Jasiak, *Działalność...*, s. 232.

⁸ Jan Małolepszy, ur. 27 XII 1906 r. w Kraszkowicach, rusznikarz, drogomistrz, żołnierz września 1939 r. W latach 1940–1945 r. kwatermistrz AK. Od 20 stycznia do połowy lutego 1945 r. komendant MO w Okalewie. Od marca do lipca 1945 r. w organizacji Ruch Oporu AK. W grudniu 1945 r. w KWP jako kwatermistrz obwodu „Turbina” Wieluń w stopniu sierżanta. Od

gmin: Dąbrowa Rusiecka, Działoszyn, Mierzyce, Osjaków i Konopnica, natomiast drugi w rejonach: Okalewa, Ostrówka, Lututowa, Szynkielowa, Kraszkowic i Wierzchlasa. Ponadto w gminie Konopnica powstał oddział krypt. „Burza” (25 żołnierzy) pod dowództwem sierż. Kazimierza Grzelczyka „Zemsty” z Rychłocic, który podporządkował się rozkazom KWP. W szczytowym okresie działalności, tj. w maju 1946 r., wieluńskie struktury liczyły ok. 300 żołnierzy; w oddziałach liniowych było (2 oficerów, 19 podoficerów, 29 szeregowych i 48 żołnierzy nie przeszkolonych)⁹.

Na przełomie czerwca i lipca 1946 r. organizacja została rozbita przez WUBP w Łodzi w wyniku aresztowania kierownictwa okręgu oraz poszczególnych obwodów¹⁰. 3 VII 1946 r. część współpracowników „Błyskawicy” została ujęta przez PUBP Wieluń. Żołnierze, którzy przetrwali represje, bez łączności z Częstochową nadal stawiali zbrojny opór władzy komunistycznej, m.in. do listopada 1946 r. działał oddział „Jastrzębie” pod dowództwem Alfonsa Olejnika „Babinicza”, do marca 1947 r. walczyli Antoni Pabianiak „Błyskawica” i Kazimierz Grzelczyk „Zemsta” (zastrzelony za zdradę tajemnic organizacji), a do 9 XI 1948 r. działał Jan Małolepszy „Murat” z podległym Dowództwem Oddziałów Leśnych KWP Teren 731¹¹.

Do najważniejszych starć i akcji zbrojnych KWP na terenie gminy Osjaków i okolic należą:

października 1946 r. do 9 XI 1948 r. dowódca samodzielnej jednostki organizacyjnej Dowództwo Oddziałów Leśnych KWP Teren 731 w stopniu kapitana. Zamordowany w celi WUBP na ul. Sterlinga w Łodzi 11 III 1949 r., zob. K. Jasiak, *Jan Małolepszy*, [w:] *Konspiracja...*, s. 339–342; tenże, *III Komenda KWP Jana Małolepszego „Murata” przed WSR w Łodzi*, [w:] *Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi 1946–1955*, pod red. J. Wróbla, J. Żelazko, Warszawa 2004, s. 64–80; tenże, *II Konspiracja niepodległościowa na ziemi wieluńskiej 1945–1951*, „Rocznik Wieluński” 2004, t. 4, s. 75–81; tenże, *Działalność...*, s. 359–361; W. Jaskulski, *O działalności...*, s. 176–180.

⁹ AIPN Łd 4/2, Stan oddziałów liniowych na terenie „Turbiny”, k. 51; relacja W. Jaskulskiego, ps. „Mrok” z 10 VI 2001 r. (w zbiorach autora); K. Jasiak, *Działalność...*, s. 233; tenże, *Z dziejów...*, s. 33.

¹⁰ Aresztowanie „Warszycy” i jego sztabu pociągnęło za sobą masowe aresztowania, było w zasadzie likwidacją KWP. Zadane organizacji ciosy były tak silne, że nie doszło już nigdy do jej odbudowy. A.W. Gała, *KWP...*, s. 29; K. Jasiak, *Działalność...*, s. 308–322; tenże, *Z dziejów...*, s. 51–60.

¹¹ W skład Dowództwa Oddziałów Leśnych KWP Teren 731 wchodziło 6 jednostek dywersyjnych: (pow. Kalisz i Sieradz) „Drzymała 2” – „Bałtyk”; „Drzymała 3”, pow. Piotrków Trybunalski – „Trybuna”, pow. Kępno, Wieluń, Pajęczno – „Drzymała 1”, „Wawel”; Łask – „Drzymała 4”, „Balon”; pow. Wieluń, Pajęczno, gm. Złoczew – „Hel”, „Dzwon”. Na terenie gminy Osjaków i okolic w latach 1947–1949 operowały trzy pododdziały KWP m.in. „Wawel”, („Warta” do lipca 1948 r.) i „Dzwon”. Pierwszymi dwiema jednostkami dowodził ppor. Kazimierz Szczepański „Wicher” a trzecią sierż. Władysław Dwornik „Synek”. Kresem dla tej organizacji było rozpracowanie przez UB zaplecza wywiadowczo-kwatermistrzowskiego tejże organizacji. Ujęto głównych łączników sztabu w tym komendanta Oddziałów Leśnych KWP Teren 731 – kpt. „Murata” 9 XI 1948 r. w Bolkowie (zamordowanego tuż po procesie 11 III 1949 r. w areszcie WUBP w Łodzi). Zob. K. Jasiak, *Działalność...*, s. 237–238.

- 16 I 1946 r., Osjaków – Czernice, drużyna SOS „Błyskawicy” (8 ludzi) wymierzyła karę chłosty ormowcom, ostrzelano również posterunek w Osjakowie;
- 4 II 1946 r., Szczyty (gm. Działoszyn), sekcja SOS „Groma” wykonała wyrok (karę chłosty i nałożenie kontrybucji) na konfidentach UB;
- 20 IV 1946 r., Radoszewice – Mierzyce, patrol „Turbiny” wykonał nocną akcję ekspriopracyjną na dwie spółdzielnie. Zarekwirowano na potrzeby organizacji 24 tys. zł;
- 5 V 1946 r., Sadowiec (gm. Działoszyn), sekcja SOS „Groma” w ochronie z Leonem Jarząbkim, ps. „Jeleń”, dokonała akcji rozbrojenia ORMÓ;
- 22 VII 1946 r., Osjaków, 4 żołnierzy KWP¹² wykonało wyrok śmierci na funkcjonariuszu UB, Mieczysławie Łuszczyku¹³;
- 13 VIII 1946 r., Chorzyna, starcie partyzantów KWP „Zemsty” (3 ludzi) z patroliem MO (Wygiełzów). Straty: 1 ranny z MO;
- 17 XI 1946 r., Konopnica, grupa „Błyskawicy” (25 ludzi) rozbroiła ochronę komisji wyborczej (3 milicjantów i 5 ormowców). Pobito kijami przewodniczącego Obwodowej Komisji Wyborczej i jego obstawę milicyjną. Zarekwirowano: 6 kb., 3 pepszę, 1 granat i amunicję¹⁴;
- 21 XII 1946 r., Konopnica, oddział sierż. „Zemsty” (14 ludzi) rozbił posterunek ORMÓ (9 ludzi). Zabrano broń i amunicję m.in. 9 karabinów i 6 granatów. Powodem rozbrojenia było bandyckie zachowanie się milicjantów wobec ludności, przeważnie tych osób, które były ścigane przez UB¹⁵;

¹² W wyroku uczestniczył m.in. Mieczysław Graczyk ps. „Poniatowski”, zam. Dęby Wolskie gm. Rusiec, dezertyst z WP. M. Graczyka oraz jego podkomendnego Borowicza zabito w akcji pacyfikacyjnej przeprowadzonej przez łódzkie siły KBW w dn. 12 VIII 1946 r. koło Burzenina.

¹³ Mieczysław Łuszczyk, ur. 7 V 1913 r. w Łodzi, s. Stanisława. Z zawodu: rzemieślnik – kowal. Przynależność polityczna: do 1939 r. w SL, od 19 VI 1945 r. w PPR. W latach 1934–1936 podoficer (kapral) 82 pp. kompanii ckm. Uczestnik kampanii wrześniowej 1939 r. w ramach sił Obrony Narodowej batalionu „Wieluń II”, 2 kompanii ON w Osjakowie pod dowództwem por. Żabickiego. Od października 1939 r. do kwietnia 1940 r. więzień stalagu 3 A Luckenwalde. W czerwcu 1940 r. wywieziony na przymusowe roboty do Niemiec. W latach 1944–1945 więziony w obozie Buchenwald. 1 IX 1945 r. przyjęty do PUBP w Wieluniu, 7 IX mianowany referentem gminnym w Osjakowie. 22 VII 1946 r. zastrzelony w Osjakowie na mocy wyroku wydanego przez KWP. Pochowany na cmentarzu w Osjakowie. AIPN Łd 0126/25, Akta osobowe funkcjonariusza UB Mieczysława Łuszczyka, Raport z 9 IX 1946 r. st. referenta Bronisława Zgądka z Wydziału III PUBP w Wieluniu, k. 32; relacje: W. Olejnika z 19 VII 2000, E. Marczałka, ps. „Stach”, z 18 XI 1998 r. (w zbiorach autora); K. Jasiak, *Działalność...*, s. 245; *Za Ojczyznę i za lud*, pod red. S. Banasiaka, E. Chobota, S. Fijałkowskiego, A. Kusiaka, Łódź 1973, s. 85; *Kronika Milicji Obywatelskiej powiatu wieluńskiego*, oprac. T. Olejnik, J. Psuja, Wieluń 1964, s. 78, (mps. w zbiorach autora).

¹⁴ Komunikat nr 15 Departamentu III MBP z 24 XII 46 r. o ważniejszych aktach terroru w czasie kampanii wyborczej do Sejmu Ustawodawczego, (w zbiorach autora); relacja T. Wesołowskiego z 25 IV 2000 r. (w zbiorach autora).

¹⁵ Kopia meldunku nr 1 sierż. „Zemsty” do Dowódcy Oddziałów Leśnych ppor. „Murata” w sprawie rozbrojenia urny wyborczej i posterunku MO z 1946 r. (w zbiorach autora); relacje: Cz. Niciejewskiego z 24 IX 1999 r., T. Wesołowskiego z 25 IV 2000 r. (w zbiorach autora).

- 21–22 XII 1946 r., Wierzchlas, oddział „Błyskawicy” (22 ludzi) dokonał rekwizycji w miejscowej spółdzielni, po czym udał się do jej skarbnika. Na zainkasowane pieniądze (6 tys. zł.) wystawiono pokwitowanie z pieczęcią i podpisem inkasenta „Bartosz IX”. Pobito również zastępcę przewodniczącego Komisji Obwodowo-Wyborczej (Nr 126), członka SL, Bronisława Kasprzyckiego za to, że współpracował z UB i popierał komunistów. Oddział rozbił również placówkę ORMO zabierając 3 karabiny i 140 sztuk amunicji. Straty: 1 zabity z SL, 3 rannych z ORMO;
- 22 XII 1946 r., Raducki Folwark, starcie patrolu ORMO (6 ludzi) z KWP (2 ludzi): ppor. „Błyskawicą” i sierż. „Gromem”. Straty: z KWP zabity „Grom” – zastrzelony przez funkcjonariusza Henryka Michałowicza z Mierzyc;
- 26 XII 1946 r., Szyknielów, obława UB i MO (30 ludzi) na sekcję „Zemsty” (6 ludzi), straty przeciwnika: 2 zabitych (z UB), 1 ranny, z KWP 1 zabity, Stefan Łuszczak, ps. „Karp” przez funkcjonariusza Tadeusza Płóciennika;
- 11 I 1947 r., Kuźnica Strobińska – Osjaków, starcie patrolu MO Osjaków (4 ludzi) z KWP „Zemsty” (10 żołnierzy). Straty: ranny milicjant¹⁶.
- 4–11 IX 1947 r., Działoszyn i Widawa. Połączone oddziały KWP „Bałtyk”, „Wawel”, „Dzwon” (25 ludzi) pod dowództwem por. Kazimierza Skalskiego „Zapory” opanowały miejscowości, rozbito posterunki MO i spółdzielnie państwowe;
- 8 X 1947 r., Ignaców (gm. Działoszyn) gospodarstwo Zelka. Zasadzka grupy operacyjnej MO z Kiełczygłowa, Mierzyc i PUBP z Wielunia (30 ludzi) na KWP „Dzwon” (4 ludzi). Straty KWP: 2 ujętych – Józef Małolepszy, „Brzoza”, i Józef Skoczylas, „Burza”, straty przeciwnika: 1 ranny¹⁷;
- 3 XI 1948 r., Osjaków – Konopnica, zasadzka KWP „Murata” na patrol MO Osjaków. Rozbrojono i wykonano karę chłosty na funkcjonariuszu kpr. Bronisławie Jasickim.

W latach 1946–1949 w wyniku kilkudziesięciu akcji pacyfikacyjnych przeprowadzonych na terenie gminy Osjaków i okolic PUBP w Wieluniu aresztowano ponad czterdzieści członków KWP, a czterech zginęło w zasadzkach. Z wyroków sądów wojskowych dwóch skazano na karę śmierci, którą wykonano, a czterdzieści jeden osób skazano na wieloletnie więzienia. Partyzanci KWP ginęli w różny sposób większość z nich straciła życie w walce z przeważającymi siłami bezpieczeństwa, a część z nich zamordowana została w więziennych piwnicach z wyroku sądów państwa komunistycznego. W tej nierównej walce straciło życie wielu oddanych sprawie b. żołnierzy AK, a ci, którzy przeżyli, niejednokrotnie zapłacili za swój patriotyzm więzieniem i torturami w kaza-

¹⁶ AIPN Łd 0110/2, Dziennik zdarzeń na podstawie telefonogramów MO, k. 18; kopia meldunku nr 4 sierż. „Zemsty” do Dowódcy Oddziałów Leśnych ppor. „Murata” w sprawie potyczki w okolicy Kuźnicy Strobińskiej 11 I 1947 r. (w zbiorach autora); relacja Cz. Niciejewskiego ps. „Wiatr” z 24 IX 1999 r. (w zbiorach autora).

¹⁷ AIPN Łd 0110/2, Dziennik zdarzeń na podstawie telefonogramów MO, k. 17; AIPN Łd 6/43, t. III, Meldunek „Turbiny” do dowództwa „Borów” z 4 V 1946 r. w sprawie działalności KWzB, k. 333; K. Jasiak, *Działalność...*, s. 250, 386, 400–401; tenże, *Z dziejów...*, s. 97; T. Walichnowski, *U źródeł walk z podziemiem reakcyjnym w Polsce*, Warszawa 1990, s. 256–257; Cz. Osękowski, *Wybory do sejmu z 19 stycznia 1947 roku w Polsce*, Poznań 2000, s. 254.

matach UB. Represje ze strony władz komunistycznych dosięgły również ich rodzin, nie tylko wtedy, ale i później, przez wiele następnych lat. Prześladowano także członków PSL oraz księży, którzy wspierali podziemie. Stali się oni wrogami „władzy ludowej”, nawet jeśli nie było na to dowodów.

Żołnierze KWP i ich współpracownicy skazywani byli przez sądy komunistyczne z dwóch dekretów: z 16 XI 1945 r. *o ochronie Państwa* oraz z 13 VI 1946 r. *o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy państwa*. Podstawą orzeczenia kary śmierci był w tym przypadku art. 86 §1 i 2 Kodeksu Karnego Wojska Polskiego. Stroną przedmiotową było w większości przypadków usiłowanie bądź działanie bezpośrednio zmierzające do zmiany przemocą ustroju państwa komunistycznego, uczestnictwo w tzw. „kontrewolucyjnej organizacji terrorystyczno-rabunkowej” KWP. Artykuł 87 KKWP nie przewidywał kary śmierci, a wymierzony był przeciwko osobom, które czyniły przygotowania do popełnienia tzw. „przestępstw” poprzez np. prowadzenie propagandy czy kolportaż ulotek antykomunistycznych. Podobnie osądzano współpracowników, którzy udzielali pomocy żołnierzom niepodległościowego ruchu oporu. W tej materii przewidziany był art. 4 §1 dekretu z 1946 r. Najczęstsze wyroki, jakie zapadały w takich sprawach, obejmowały od 5 lat pozbawienia wolności do kary śmierci. Wymienione akty prawne przewidywały również karę śmierci nie tylko za przynależność do nielegalnej organizacji antypaństwowej w tym przypadku KWP – organizacji stricte niepodległościowej, ale również za nielegalne posiadanie broni art. 14 §1 dekretu z 13 VI 1946 r.)¹⁸.

Skazani

Adamczyk Stanisław, s. Ludwika, zam. Drobnice. Aresztowany przez UB i skazany przez Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie w dn. 24 XI 1947 r. z art. 128 §2 KKWP i 172 §2 KKWP na rok więzienia.

Augustyniak Wojciech, ps. „Olsza”, s. Wojciecha, ur. 21 X 1899 r. w Drobnicach, rolnik, jesienią 1945 r. wstąpił do KWP, oddział „Błyskawicy”. W 1947 r. współpracował z „Muratem”, udzielał im schronienia i żywności. Aresztowany przez UB Wieluń 14 X 1947 r. Skazany przez WSR w Łodzi w dn. 12 II 1948 r. z art. 68 §1 i 2 na 7 lat. Więziony od 20 X 1954 do 20 X 1956 r.

Barszczak Michał, ps. „Janek”, s. Michała i Doroty z d. Plesiak, ur. 12 IX 1905 w Łodzi, zam. Bębnow, od 1956 r. Bożniewice (pow. Koszalin), z zawodu nauczyciel. We wrześniu 1947 r. wstąpił do KWP, był wywiadowcą oddziału „Balon” sierż. Marianka”.

¹⁸ Powyższe artykuły prawne przedstawiono w postanowieniu zgromadzeniu sędziów Najwyższego Sądu Wojskowego z 24 III 1953 r. Stwierdzono w nim, iż „sprawcą zbrodni” z art. 86 *jest ten, kto usiłuje przemocą zmienić, obalić ustrój państwa polskiego, podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat 5 albo karze śmierci*”, (zob. *Zbiór orzeczeń Najwyższego Sądu Wojskowego*, MON 1954, s. 42; M. Szerer, *Procesy przed Najwyższym Sądem Wojskowym*, „Tygodnik Solidarność” 1981, nr 36).

Udziałał informacji o ruchach wojsk i UB. Aresztowany 27 XI 1948 r. przez PUBP Wieluń. 10 III 1949 r. skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi na 15 lat więzienia.

Bielawski Ignacy, s. Teofila, ur. 18 VI 1906 r. w Osjakowie. Aresztowany przez UB i skazany przez WSR w Kielcach w dn. 31 V 1948 r. *za współpracę z KWP*, m.in. za udział w rozbiciu GS-u na 6 lat więzienia.

Barczewski Kazimierz, s. Kazimierza, zam. Józefina. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z 23 I 48 z dekretu 13 VI 1946 r. *za współpracę z KWP* na 2 lata więzienia.

Czyż Roch, s. Pawła, zam. w Drobnicach. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z 12 II 1948 r. z dekretu 13 VI 1946 r. *za współpracę z KWP* na 6 lat więzienia.

Domański Bolesław, s. Ignacego, ur. 23 III 1916 r. w Kuźnicy Ługowskiej. Jako kierownik Szkoły Podstawowej udzielał schronienia oraz informacji żołnierzom KWP „Murata”. Ponadto napisał kilka odezw antykomunistycznych. Aresztowany przez UB. Skazany przez WSR w Łodzi w dn. 4 I 1951 r. z art. 86 §2 KKWP na 6 lat więzienia.

Dworaczyk Józef, ps. „Narbud”, s. Konstantego i Jadwigi z d. Zygmunt, ur. 20 V 1921 r. w Krzętlach, z zawodu maszynista. Od czerwca do listopada 1948 r. był wywiadowcą kpt. „Murata”. 6 XI 1948 r. aresztowany przez PUBP Wieluń. 3 I 1949 r. skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi na 6 lat więzienia. Zwolniony z Rawicza 12 VIII 1953 r. na mocy amnestii.

Furmańczyk Jan, ur. 24 VI 1907 r. w Zmysłonej. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z 7 II 1948 r. z dekretu 13 VI 1946 r. *za współpracę z KWP* na 6 lat.

Gaściecki Franciszek, s. Józefa, zam. Lipnik. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z 27 III 1950 r. z dekretu 13 VI 1946 r. na 4 lata więzienia.

Gieda Józef, s. Ludwika i Marii z d. Łukasik, ur. 15 IX 1907 r. w Lipnikach, od 1950 r. w Bronikowie, rolnik. Od lipca 1947 do kwietnia 1948 r. w swoich zabudowaniach udzielał schronienia i wyżywienia partyzantom KWP. 2 IV 1948 r. aresztowany przez PUBP Wieluń. 7 V 1948 r. skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z art. 14 §1 dekretu z 13 VI 1946 r. na 8 lat więzienia.

Glen Józef, ur. 28 XII 1903 r. w Siemkowicach. Rolnik, od maja 1948 do września 1949 r. udzielał schronienia partyzantom KWP we wsi Mokre, aresztowany przez UB 16 XI 1949 r. Skazany na mocy wyroku z 22 II 1950 r. WSR w Łodzi na 7 lat więzienia. Zmarł 26 VII 1971 r.

Graczyk Leon, s. Jana i Marianny z d. Mielczarek, ur. 12 II 1910 r. w Radoszewicach, Rolnik, w lipcu 1947 r. kwaterował u niego „Murat” z ochroną. Udzielał schronienia partyzantom „Synka”. 14 X 1947 r. aresztowany przez PUBP Wieluń. Skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z 7 II 1948 na rok więzienia, zwolniony 21 VII 1948 r.

Janik Stefan, ps. „Warta“, s. Piotra i Agnieszki z d. Stoparek, ur. 2 VIII 1920 r. w Krzeczowie. Ukończył 7 klas szkoły powszechnej. Służył w AK jako wywiadowca na terenie gminy Działoszyn. 3 VI 1947 r. wstąpił do oddziału „Murata”. Przydzielony do ochrony sztabu „Labirynt”. Wiosną 1948 r. na mocy rozkazu przeniesiony do sekcji bojowej krypt. „Warta”. 28 VII 1948 r. o godz. 22.30 we wsi Łykowo k./Krzeczowa zginął podczas wykonywanych działań rozpoznawczych w lesie koło wsi (śmiertelnie postrzelony przez młynarza Cielucha), a następnie dobity na prośbę przez dowódcę oddziału. Pochowany na cmentarzu parafialnym w Krzeczowie.

Jarząbek Leon, ps. „Jeleń”, s. Franciszka i Marii z d. Gawłowskiej, ur. 26 XI 1911 r. w Siemkowicach. Z zawodu: rolnik. Żołnierz AK, w listopadzie 1945 r. wstąpił do KWP, był zastępcą komendanta Rejonu: Działoszyn, Kiełczygłów i Siemkowice. Magazynował broń dla partyzantów. Aresztowany przez UB Wieluń 3 VIII 1946 r. Postanowieniem WSR w Łodzi 27 III 1947 r. postępowanie umorzono w wyniku amnestii.

Jeż Zofia z d. Olejnik ps. „Katarzyna”, c. Ludwika i Stanisławy z d. Ochej, ur. 12 V 1923 r. w Drobnicach, zam. od 1950 r. w Zmyślonej. Od września 1947 r. w KWP jako łączniczka oddziału „Murata”. Przewoziła meldunki i udzielała schronienia partyzantce. 20 X 1947 r. aresztowana przez PUBP Wieluń. 7 II 1948 r. skazana z dekretu 13 VI 1946 r. na mocy wyroku WSR na 3 lata więzienia.

Karbowiak Eugeniusz, s. Józefa, ur. 23 IX 1928 r. w Hucie Czernickiej. Skazany przez WSO w Bydgoszczy w dn. 23 I 1952 r. z dekretu 13 VI 1946 r. na 15 lat.

Kinas Stefan, ps. „Stare Kowadło”, s. Tomasza i Marianny z d. Lis, ur. 17 XI 1909 r. w Radoszewicach. Z zawodu kowal. Od 1941 r. żołnierz ZWZ-AK, w marcu 1946 r. KWP. W czerwcu 1947 r. kwaterował partyzantów „Murata”, udzielał im schronienia i wyżywienia. Aresztowany przez UB 10 X 1947 r. Skazany WSR w Łodzi w dn. 10 I 1948 na rok więzienia.

Korczak Kazimierz, s. Józefa, ur. 24 II 1927 r. w Felinowie. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z 1948 r. z dekretu 13 VI 1946 r. *za współpracę z KWP* na 2 lata więzienia.

Kowaliński Antoni, s. Rocha, ur. 17 XII 1899 r. Raduczycach. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany z art. 87 i 86 §2 KKWP na mocy wyroku WSR w Łodzi w dn. 27 VIII 1947 r. na 2 lata. Więziony od 31 V 1947 r. do 31 V 1949 r.

Krej Andrzej, s. Józefa, ur. 29 XI 1900 r. w Zmyślonej. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z 10 I 1948 z dekretu 13 VI 1946 r. *za współpracę z KWP* na 7 lat więzienia.

Krej Stefan, s. Józefa, ur. 26 I 1910 r. w Józefinie. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi w dn. 23 I 1948 r. na rok więzienia.

Krej Tomasz, ur. w Chorzynie, od III 1946 r. w KWP, został śmiertelnie ranny podczas zasadzki UB 3 X 1946 r. w Ochlach.

Kukulski Tadeusz, s. Franciszka, ur. 29 IV 1929 r. w Osjakowie. Aresztowany przez UB, skazany z art. 177 §2 KKWP na mocy wyroku WSO we Wrocławiu w dn. 23 XI 1951 r. na półtora roku więzienia.

Kubonik Ignacy, ur. 1907 r. w Lipniku. Aresztowany przez UB, skazany z art. 87 KKWP na mocy wyroku WSR w Bydgoszczy w dn. 5 XI 1947 na 7 lat więzienia. Wyzedł na wolność w 1956 r.

Kurowski Czesław, s. Piotra i Antoniny z d. Maculek, ur. 16 IX 1926 r. w Drobnicach. Aresztowany przez UB, skazany z dekretu 13 VI 1946 r. przez WSR w Łodzi w dn. 24 I 1948 r. na rok więzienia.

Kurowski Bolesław ps. „Baran”, s. Piotra i Antoniny z d. Maculek, ur. 9 II 1923 r. w Drobnicach, rolnik. W kwietniu 1946 r. wstąpił do KWP „Błyskawicy”. Po ujawnieniu w marcu 1947 r. aresztowany 6 XI 1947 r. przez PUBP Wieluń. Skazany z dekretu 13 VI 1946 r. przez WSR w Łodzi w dn. 24 I 1948 r. na 10 lat więzienia. Zwolniony 13 XI 1952 r.

Łuczak Czesław, s. Władysława i Walerii z d. Płóciennik, ur. 24 VII 1900 r. w Zazdrości pow. Piotrków Trybunalski, zam. Osjaków. Z zawodu rolnik, w latach 1919–1923 służył w 25 pp., kapral. Od 1945 do 1949 r. sołtys gromady Osjaków, bezpartyjny. Współpracował z organizacją KWP, łączył sieć wywiadu terenowego dla „Błyskawicy”, ukrywał partyzantów w swoich zabudowaniach, m.in. Edwarda Marczaka ps. „Stach”. Od sierpnia 1947 r. kontaktował się kilkakrotnie z „Muratem”. Aresztowany przez UB. 12 IV 1949 r. skazany przez WSR w Łodzi z art. 14 §1 i 15 §2 dekretu z 13 VI 1946 r. na 10 lat więzienia.

Małolepszy Józef ps. „Brzoza”, ur. 13 V 1920 r. w Kraszkowicach. W latach 1943–1945 żołnierz AK, od grudnia 1945 r. w KWP „Turbina”. W marcu 1947 r. przyłączył się do oddziału kuzyna Jana Małolepszego „Murata”. W sierpniu 1947 r. uczestniczył w akcjach z jednostką „Wawel”. Był jednym z informatorów, który przyczynił się do sukcesu akcji w Działoszynie 4 IX 1947 r. Ujęty razem z „Burzą” przez UB. 24 X 1947 r. skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi na sesji wyjazdowej w Wieluniu pod przewodnictwem ppłk Bronisława Ochnio i prokuratora Romana Dyhdalewicz z art. 86 §2 KKWP oraz dekretu z 13 VI 1946 r. na karę śmierci. Zamordowany 29 XI 1947 r. Miejsce mogiły pozostaje nieznane.

Marchewka Franciszek, s. Jozefa i Wiktorii z d. Adamczyk, ur. 27 III 1915 r. w Niemczech, zam. Drobnice. Z zawodu: rolnik. W lipcu 1949 r. w swoich zabudowaniach udzielił schronienia partyzantom KWP przed pacyfikacją UB. Wspierał ich wyżywieniem, informował o sytuacji w terenie. 17 V 1950 r. aresztowany przez PUBP Wieluń. Skazany przez WSR w Łodzi w dn. 6 VII 1950 r. na 5 lat więzienia.

Marczak Ignacy, s. Feliksa i Antoniny z d. Walkowiak, ur. 1 VII 1910 r. w Zmysłonej, zam. Kolonia Radoszewice. Z zawodu: rolnik. W czerwcu 1947 r. udzielił wsparcia organizacji KWP, kwaterował partyzantów. 10 X 1947 r. aresztowany przez UB. Skazany przez WSR w Łodzi w dn. 10 I 1948 r. na rok więzienia.

Matusiak Lucjan, ur. 19 XI 1903 r. zam. Strobin. Z zawodu: młynarz. Od jesieni 1947 r. do czerwca 1948 r. udzielał wsparcia kwatermistrzowskiego partyzantom KWP, m.in., trzykrotnie przekazał na cele organizacyjne łączną sumę 8 tys. zł i 60 kg mąki. Żywił i ukrywał żołnierzy podziemia. 19 XI 1948 r. aresztowany przez PUBP Wieluń. Skazany przez WSR w Łodzi w dn. 31 I 1949 r. na 7 lat więzienia.

Nowak Teodor, ps. „Jan”, s. Teodora i Marii z d. Piaseckiej, ur. 15 IX 1914 r. w Siemkowicach, robotnik. Żołnierz AK, w listopadzie 1945 r. wstąpił do KWP. Był wywiadowcą „Błyskawicy”. Udzielał schronienia, pomagał w legalizacji partyzantów. 2 VIII 1946 r. aresztowany przez PUBP Wieluń. 14 IV 1947 r. skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi na 5 lat więzienia, amnestionowany. Wyjechał do Częstochowy, pracował jako ślusarz w tamtejsze Fabryce Urządzeń Mechanicznych.

Nowak Walenty, s. Grzegorza i Marii z d. Piekara, ur. 1 II 1909 r. w Walkowie, zam. Borki Walkowskie, rolnik. Od stycznia 1947 r. do końca lipca 1949 r. w swych zabudowaniach udzielał pomocy partyzantom KWP w postaci wyżywienia i zakwaterowania. 19 IX 1949 r. został aresztowany przez PUBP Wieluń. 21 XII 1949 r. skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi na 7 lat więzienia.

Nowakowski Stefan, s. Jana, ur. 7 VII 1911 r. w Dolinie Borkowa. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany z dekretu 13 VI 1946 r. *za współpracę z KWP* na mocy wyroku WSR w Łodzi 29 I 1948 r. na 6 lat więzienia.

Nawrocki Władysław, ps. „Rycerz”, s. Jana i Antoniny z d. Łuczak, ur. 8 XI 1913 r. w Borkach, rolnik. W kwietniu 1947 r. wstąpił do KWP, był wywiadowcą oddziału „Murata”, udzielał również wsparcia kwatermistrzowskiego partyzantce. 12 XI 1948 r. aresztowany przez PUBP Wieluń. 14 I 1949 r. skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi na 7 lat więzienia. Zwolniony obligatoryjnie 10 XI 1954 r. Zmarł w 1972 r.

Ochej Józef, s. Józefa, ur. 24 I 1925 r. w Radoszewicach. Aresztowany przez PUBP Wieluń, skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z 18 XII 1947 r. z art. 4 §1 dekretu 13 VI 1946 r. *za współpracę z KWP* na 3 lata. Więziony od 10 IX 1947 do 10 IX 1950 r.

Olejniki Jan, zam. w Radoszewicach. Aresztowany przez UB, skazany z art. 129 §1 i 2 KKWP na mocy wyroku WSO w Lublinie w dn. 28 IX 1948 r. na 3 lata więzienia.

Olejniki Walenty, ps. „Walek”, s. Walentego i Katarzyny z d. Kostrzewa, ur. 7 II 1924 r. w Drobnicach. Z zawodu rolnik. Od 1 V 1945 r. w KP MO Końskie, KP Wieluń, MO Osjaków. 25 VII 1946 r. zdezerterował z bronią ze służby z powodu dekonspiracji jego powiązań z organizacją poakowską. W październiku za namową Adama Skoczylasa „Groma” wstąpił do oddziału partyzanckiego KWP pod dowództwem ppor. Antoniego Pabianiaka, ps. „Błyskawica”. 24 marca 1947 r. ujawnił się podczas amnestii w PUBP w Wieluniu. Aresztowany przez bezpiekę 5 V 1947 r. Skazany z art. 86 §2 KKWP przez WSR w Łodzi w dn. 14 VI 1947 r. na 5 lat. Zwolniony z więzienia w Sztumie 5 V 1952 r.

Skoczylas Adam ps. „Olcha”, „Kruszyna”, „Grom”, s. Wincentego i Agnieszki z d. Kukuła, ur. 13 XI 1911 r. w Raduczycach. Żołnierz NOW-AK Rejon Siemkowice. Od 24

II 1945 r. w kompanii operacyjnej MO w Kolumnie, podoficer (plutonowy). W czerwcu 1945 r. z powodu dekonspiracji zdezerterował z jednostki. Od września 1945 r. do grudnia 1946 r. w KWP jako zastępca szefa pionu Kierownictwa Walki z Bezprawiem w Obwodzie Wieluń, dowódca polowy SOS. Wykonawca kilkunastu akcji dywersyjnych przeciwko UB i MO. Zastrzelony przez patrol ORMO z Mierzyc w Raduckim Folwarku 22 XII 1946 r. Pochowany skrycie na cmentarzu wieluńskim – pod murem. Miejsce mogiły pozostaje nieznane.

Skoczylas Józef, ps. „Michał”, „Burza”, s. Wincentego i Agnieszki z d. Kukuła, ur. 17 X 1927 r. w Raduczycach. Z zawodu rolnik. W lipcu 1946 r. wstąpił do KWP, zwerbowany przez brata Adama. Był szeregowym członkiem oddziału „Błyskawicy”, uczestniczył w kilku akcjach przeciwko bezpieczeństwu na terenie pow. wieluńskiego, m.in. w egzekucji milicjanta. Ujawnił się 31 III 1947 r. w PUBP w Wieluniu. We wrześniu wrócił do konspiracji w wyniku zagrożenia aresztowaniem. Przydzielony do jednostki KWP „Murata”, pododdział sierż. „Synka”, uczestniczył w egzekucji milicjanta. 8 XI 1947 r. aresztowany przez PUBP Wieluń podczas zasadzki w Ignacowie. 24 X 1947 r. skazany przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Łodzi na sesji wyjazdowej w Wieluniu z art. 86 §2 KKWP oraz dekretu z 13 VI 1946 r. na karę śmierci. Zamordowany wraz z Józefem Małolepszym „Brzozą” 29 XI 1947 r. Miejsce mogiły pozostaje nieznane.

Surma Franciszek, s. Stanisława, ur. 11 XI 1900 r. w Kuźnicy Ługowskiej. Aresztowany przez UB, skazany na mocy wyroku WSR w Łodzi z 6 IV 1948 r. z dekretu 13 VI 1946 r. *za współpracę z KWP* na 2 lata więzienia.

Sobczyk Stanisław, s. Jana i Katarzyny z d. Szafflik, ur. 19 III 1908 r. w Radoszewicach, zam. Borki. Z zawodu rolnik. W lipcu 1947 r. ukrywał w swoich zabudowaniach dowódcę KWP „Murata” z ochroną. 13 X 1947 r. aresztowany przez PUBP Wieluń. Skazany przez WSR w Łodzi w dn. 7 II 1948 na rok więzienia.

Sztandera Andrzej, s. Mateusza i Zofii z d. Nowak, ur. 6 XI 1912 r. w Laskach, rolnik. W 1949 r. trzykrotnie udzielił schronienia partyzantom KWP ratując ich przed pościgiem UB. Udzielał im wsparcia kwatermistrzowskiego. 16 XI 1949 r. aresztowany przez UB. Skazany WSR w Łodzi w dn. 19 I 1950 r. na 5 lat więzienia.

Wierzbicki Henryk, s. Władysława, ur. 7 IX 1926 r. w Piskorniku Czernickim. Udzielał schronienia żołnierzom KWP. Aresztowany i skazany z art. 1, 2, 3 i 4 §1 dekretu z 13 VI 1946 r. na mocy wyroku WSR w Łodzi z 26 VIII 1947 r. na 6 lat. Więziony od 14 IX 1946 r. do 14 IX 1952 r.

Włodarczyk Władysław, s. Wincentego, zam. Felinów. Aresztowany przez UB, skazany na mocy dekretu z 16 XI 1945 r. *o ochronie Państwa* na mocy wyroku WSR w Łodzi z 29 I 1948 r. na 2 lata więzienia, amnestionowany¹⁹.

¹⁹ Archiwum Państwowe Łódź Oddział Sieradz, sygn. 113/124, Akta Gminy Radoszewice w Osjakowie, Odpisy wyroków sądowych osób należących do KWP, przestępców i VD 1948–1952, Aresztowani i skazani członkowie KWP. AIPN Łd, Akta śledcze WSR w Łodzi w latach 1947–1948, wybrane sprawy karne.